

Burgerinitiatief nuttige aanvulling i

Hoewel het burgerinitiatief de vertegenwoordigende democratie niet kan vervangen, is het met de nodige aanpassingen een nuttige aanvulling, stellen **mr. dr. Hans-Martien ten Napel** en **Maarten van Nijendaal**.

Oud-premier Van Agt overhandigde dinsdag 65.000 handtekeningen aan de Tweede Kamer. Een aantal organisaties heeft dit zogeheten burgerinitiatief opgezet om een Kamerdebat te krijgen over de muur die Israël bouwt om Palestijnse terroristen tegen te houden. Het burgerinitiatief is in Nederland een relatief onbekend fenomeen. Sommige media wisten dan ook niet direct hoe ze dit moesten duiden en gebruikten bijvoorbeeld de term "petitie". Het burgerinitiatief verschilt echter in een aantal opzichten wezenlijk van een petitie of verzoekschrift. Een burgerinitiatief is een voorstel om een onderwerp dat niet al door de Kamer wordt behandeld op de politieke agenda te zetten. Een dergelijk voorstel dient aan bepaalde vereisten te voldoen. Zo moet de indiener minimaal 40.000 handtekeningen verzamelen van kiesgerechtigden voor de Kamer. Verder is het alleen mogelijk als de Kamer de afgelopen twee jaar

geen besluit heeft genomen over het onderwerp waarop het initiatief betrekking heeft. Hiermee verschilt het burgerinitiatief van het verzoekschrift, waarvoor geen drempel geldt. Bovendien behelst een verzoekschrift regelmatig kritiek op beleid of regelgeving waarover de Kamer zich juist al wel heeft uitgelaten.

Geen succes
Het burgerinitiatief is nog geen groot succes te noemen. In 2006, toen het werd ingevoerd, was de verwachting dat er ieder jaar dertig initiatieven zouden worden ingediend. De realiteit is anders gebleken: tot 2013 waren dit er slechts twaalf. Twee derde van deze initiatieven werd vervolgens door de commissie voor de verzoekschriften en burgerinitiatieven van de Tweede Kamer niet-ontvankelijk verklaard. Vier voorstellen zijn op de politieke agenda geplaatst, waaronder het burgerinitiatief "Stop fout vlees" van Milieudefensie en "AOW omhoog!" van de Stichting Platform AOW Omhoog. Daarmee is uiteraard nog niet gezegd dat de Kamer het voorstel daadwerkelijk steunt, alleen dat de Kamer er een openbaar debat over voert. Een belangrijke reden dat veel initiatieven de eindstreep niet halen, is de tweejaarsregel. De Kamer mag het onderwerp van een

burgerinitiatief de afgelopen twee jaar niet hebben behandeld. Het probleem hierbij is dat Kamerleden in die tijd heel veel verschillende zaken bespreken, zodat er weinig onderwerpen overblijven die niet aan de orde zijn geweest. Het onderwerp hoeft ook niet breed uitgemeten te zijn, één Kamervraag kan al voldoende zijn. Toch is het goed dat het burgerinitiatief bestaat. In een tijd waarin burgers steeds mondiger worden en informatie steeds sneller beschikbaar komt, neemt ook de behoefte aan elementen van meer directe democratie toe. Burgers willen rechtstreeks invloed kunnen uitoefenen op de politieke agenda, zodat politici zich uitspreken over zaken die de burgers bezighouden. Het burgerinitiatief komt tegemoet aan deze toenemende wens om gehoord te worden door de politiek. Adviesraden wijzen de afgelopen jaren steeds meer op het belang van directe deelname van burgers aan de besluitvorming. Zo wees de Raad voor het Openbaar Bestuur in zijn advies "Vertrouwen op democratie" uit 2010 op het belang van burgerparticipatie. Dit om een nog te verticaal, hiërarchisch georganiseerd openbaar bestuur opnieuw te verbinden met een gehorizontaliseerde netwerk-samenleving. Het is dan wel van belang dat het burgerinitiatief goed werkt. De huidige regeling

ervan is nog verre van perfect.

Verbetering
In juli 2012 kwamen het Netwerk Democratie en het Instituut Maatschappelijke Innovatie met een kritisch getoonzette evaluatie van het burgerinitiatief vanuit het perspectief van de initiatiefnemers. Deze evaluatie vond plaats met het oog op een mogelijke nieuwe, interne evaluatie door de commissie voor de verzoekschriften en burgerinitiatieven. Hopelijk leidt een dergelijke nieuwe bezinning ertoe dat de regeling in elk geval op het punt van de tweejaarsregel wordt herzien. Deze is de afgelopen zeven jaar een grote barrière gebleken voor veel voorstellen. Een verbetering van de regeling kan ertoe leiden dat meer burgerinitiatieven de eindstreep halen. Zo krijgt dit nu nog weinig bekende fenomeen meer betekenis en zal de politiek zich geleidelijk meer bezig moeten houden met zaken die in uiteenlopende delen van de samenleving spelen. Hoewel het burgerinitiatief de vertegenwoordigende democratie niet kan vervangen, vormt het er met de nodige aanpassingen potentieel een nuttige aanvulling op.

.....
De auteurs zijn respectievelijk universitair docent staats- en bestuursrecht en student-assistent aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden.

